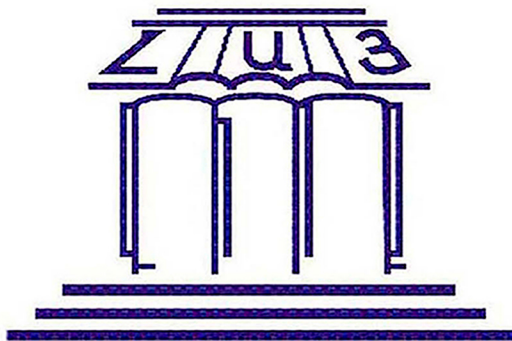

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

№ 38 (129) ԳՅՈՒՂԱՑՆՑՆԵՐԸ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 38 (129)

636.04

Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն

Հ-11

Այս

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

ԾԱՌԻ ԶՅՈՒՂԵՐԻՑ ՊԱՏՐԱՍՏԱԾ
ԿԵՐԻ ՄԹԵՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ — 1931

10 9 SEP 2013

Հ Ր Ա Շ Ա Ն Գ

ԾԱՌԻ ՃՅՈՒՂԵՐԻԾ (Веточный корм) ՊԱՏՐԱՍ-
ՏԱԾ ԿԵՐԻ ՄԹԵՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կերի բազան լախացնելու յեվ զբանով
կոշտ կերի դեֆիցիտը վերացնելու համար ան-
հրաժեշտ է հալտնաբերել ամեն տեսակի նոր մի-
ջոցներ, վորոնք ներկա մոմենտում կարող են
փոխարինել խոտին ու դարմանին:

Այսպես կոչված ծառախոտը (древесное
сено), վորը հանդիսանում է վորպես տերեվոտ
ծառերից ստացվող թափուկ, յեվ վորը անբերրի
տարիներում ի.Ս.Հ.Մ. անտառային շրջաննե-
րում լախորեն գործածվել է վորպես կեր,
պատկանում է ախ հիմնական միջոցներին,
վորոնք կարող են անհապաղ ոգտագործվել և
տալ զգալի բանակությամբ մեծածավալ կեր:

Այս կերը արտասահմանյան մի շարք լերկը-
ներում թե առաջներում յեվ թե ալժմ մշտական
գործածության մեջ է:

Մթերման յեվ պատրաստման հետ կապված
ծախսերը շատ չնչին են, քանի վոր ալդ աշխա-

Դրավիտ № 6529 (բ)

Պատվեր № 3100

Տիրաժ 1000

Պետհրատի սպարան, Յերևան

12380-57

տանքները հեշտությամբ կարող են կատարել կանալը չեմ լերեխաները: Իսկ կերը մանրացնելու համար կարող են գործածվել կոլխոզներում գտնվող ձողոտահատները (соломорезки) չեմ հնարավորություն կտան մեկ բանվորական օրում 6 - 10 տոնն մանրած փոտնային մասան պատրաստել:

Ծառի ճյուղերից կեր պատրաստելու հետ կապված ընդհանուր ծախսերը, նույնիսկ մանրացնելու առախանին, մեկ տոննը կհասի 8 - 10 ռ.

Հիմնվելով վերահիշյալի վրա Հողօգտագործական հրաժեշտ չեմ նպատակահարմար է գտնում ոգտագործել անտառային շրջանների այս հնարավորությունը՝ ծառի ճյուղերից կեր մթերելու բնագավառում:

ԾԱՌԻ ՀԱՅԻՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՐ ՄԹԵՐԵԼՈՒ ՅԵՎ ՈԳՏԱ- ԳՈՐԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐՈՑ ՀՐԱՆԱԳ

1. Ընդհանուր տեղեկություններ ծառի նյութից կեր պատրաստելու մասին

Անտառային շրջանների կերի պակասը հաջողությամբ կարող են լրացվել փոտնային կերով (ծառախոտ), փորի մեկ տոննի արժեքն է, մեքենայական մանրացման դեպքում, 8 - 10 ուրլի:

1. Վոտնակներ կարող է պատրաստվել տերեվային տեսակի ծառերի փոտներից ու ճյուղերից:

Այդ կերի փորակը կախված է ծառի տեսակից, կերի պատրաստման ժամանակից չեմ ճյուղերի հաստութունից:

Վոտնակներ պատրաստելու համար ծառերի ամենալավ տեսակներ համարվում են լորենին, թզկին, հացենին, դարաղաջը, թեղին, բոխին, աղացին: Կարելի չե ոգտագործել նալեմ կեճին, բարդին և տեղինը: Բավական վատ է ոլխան և ուռենին, նամանավանդ կաղնին, քանի վոր դրանք հեշտությամբ փորակապություն են առաջացնում:

2. Մեկ տանտիմետրից փոչ հաստ ճյուղերից ու փոտներից պատրաստված կերը սննդարարությամբ բռնում է, խոտի չեմ դարմանի համեմատությամբ, միջին տեղը, կենդանիները լավ մարսում են չեմ վնասակար հետեվանքներ չի ունենում:

3. Վոտնակներով կարելի չե կերակրել ձիերին, ուղտերին, եղերին, կովերին, ճագարներին և հատկապես փոխարին ու ալծին:

4. Վոտնակներ պատրաստելու համար պետք է ոգտագործել անտառներում փայտամթեր-

ման նպատակով ծառերը կտրելուց առաջացած
թափուկները և անտառամասերը մաքրելիս— թը-
փուկները (кустарники):

5. Վոստնակները անտառային շրջաններում
կարող և ոգտագործվել մշտական և վոչ միայն
անբերրի տարիներում, և ունի հետեվյալ առավե-
րությունները՝

ա) Ավելացնում և կոպիտ կերերի ռեսուրս-
ները:

բ) Ոգտագործվում են անտառային թափուկ
ները:

գ) Տքանապորտը մասնակի չափով ազա-
տվում և անտառային շրջանները կոպիտ կերեր
փոխադրելուց:

դ) Հնարավորութուն և տալիս մարգագե-
տիկներից դուրկ անտառային շրջաններում զար-
գացնել անասնապահութունը:

յե) Հնարավոր և ամբողջ տարին կեր մթե-
րել:

զ) Անտառային շրջաններում խոշոր աղ-
բույր և ծառայում սիրոսացման համար:

2. ՄԹԵՐՈՒՄՆ ՈՒ ՎԵՐԱՄՇԱԿՈՒՄԸ

6. Վոստնակները՝ տերեփների հետ միասին
մթերելու ամենանպատասխոր ժամանակը պետք և
համարել հունիս—ոգոստոս ամիսները: Իսկ ծա-

ռերի վոստերը կտրելի լե մթերել ամբողջ տա-
րին, բայց ամենից լավ և ձմեռը, քանի վոր
այդ ժամանակ մենդարար նյութերը (սպիտա-
կուցներ, ոսլա) ավելանում են: Կոշտատերեվ
ծառերի ճյուղերը, ինչպես, որինակ, հաճարենին, —
պետք և կտրել զարնանը:

7. Փայտամթերման նպատակներով անտառ
կտրելու ժամանակ, անտառային թափուկներ
մթերելու համար անտառահատների հետեվից
գնում են մի խումբ բանվորներ, վորոնք հավա-
քում յեվ առանձին խուրճերով զիգում են ծառի
զլխամասի ճյուղերն ու մատղաշ վոստերը և լե-
րիտասարդ վորքը ծառերը: Այդ դեղերը սահ-
նակներով, սայլերով կամ ձեռքով հավաքում են
մի ընդհանուր տեղ, վորտեղ կենտրոնացված և
այդ մասսայի մեքենայացված կամ ձեռքով վե-
րամշակումը (50—150 խ. մետր մեկ կետում)。
բանվորների 2 -րդ խումբը այդ մասսան բա-
ժանում և 3 մասի.—

ա) Մինչեվ մեկ սանտիմետր հաստության
վոստերն ու ճյուղերը, վորոնք մանրացվելուց
հետո գործածվելու յեն վորպես կեր (այսպիսի
վերի մենդառության շմաին տես § 2-դ):

բ) 1—3 սանտիմետր հաստության ճյուղերը,
որանք յեվս լավ մանրացնելուց անմիջապես
հետո կարող են գործածվել վորպես կեր (բայց

այդ կերը շատ չնչին աննշարարություն կունենա),
կամ քիչ ավելի խոշոր կտորներ դարձնելով՝ դոր-
ծածել վորպես ցամքար:

գ) 3 սանտիմետրից հաստ ճյուղերը դոր-
ծածվելու լին վորպես վառելիք կամ շինանյութ:

Ճյուղերի մանրացումը կատարվում է՝

ա) Մանր կտրատելու համար հարմարեցված
սիլոսահատով:

Նման սիլոսահատների (силосорезка) ար-
տադրողականութունը 1 ժամում հավասար է
կեսից մեկ ու կես տոննի (ստացված մանր մաս-
սան կարելի լին գործածել իբրեւի կեր նախիվ
առանց վորջելու և վերամշակման):

բ) Ճյուղերը մեկ ու կեսից յերկու ու կես
սանտիմետր յերկարությամբ կտրատող սի-
լոսահատով, վորի արտադրողականութունը մեկ
ժամում հավասար է 5—7 տոննի (այդ մե-
ծությամբ կտրատված կերը անասունին տա-
լուց առաջ անպայման պետք է սիլոսացնել, կամ
գոլորշիով խաշել և կամ նախորոք արորել ու
փափկացնել):

գ) Ծղոտահատերով (соломорезка), նախած-
թե լին սիստեմի լին նրանք:

դ) Ամեն տեսակ շարգող — մանրացնող մե-
քենաներով:

յե) Զրազացի քարերով — նախորոք ճյուղե-
րը կտրատելով ու չորացնելով:

զ) Սովորական դանակներով, կացիններով
և այլն:

9. Ճյուղերը վորքան մանր են կտրատված,
այնքան կերը ավելի դյուրամարս է լինում:

10. Սիլոսահատերի և ծղոտահատերի բա-
ցակալության դեպքում, ամառը կարելի լին կերը
մթերել և՛ առանց մանրացնելու, այն է՝ մատղաշ,
բարակ վոստերը ավելի մանր խրճիկներով կա-
պում և շվաքում չորացնում են (արևի տակ
չորացնելիս աննշանյութերի կորուստը մեծ է լի-
նում), վորից հետո դարսում են պահեստներում
կամ դեղերի մեջ և ալդպես պահում: Վերջին
դեպքում պետք է խրճիկները դարսվեն կտրված
կողմերով դեպի դուրս:

3. ՊԱՀՆԵԼՆ ՈՒ ՓՈԽԱԴՐԵԼԸ

11. Ձմեռը վոստնակերի պահնն ու տեղից-
տեղ փոխադրելը դժվար չէ (ցրտերի պատ-
ճառով), իսկ ամառը և տաք լեղանակներին ընդ-
հանրապես պահանջվում է մանրացված մասսան
կամ չորացնել (ալյապես կուլտերի մեջ կայրվի,
աննշարար նութերը կկորցնի և կակսի փառել),
կամ իսկույն գործադրել վորպես կեր, կամ
սիլոսացնել և կամ թե յենթարկել խմորման

(Ֆերմենտացիայի): Մանրացված վոստնակերը տեղից-տեղ փոխադրելիս վարվում են աճյալես, ինչպես դարման փոխադրելիս,

4. ՍԻԼՈՍԵԼԸ, ԽՄՈՐԵԼԸ ՅԵՎ ԽԱՇԵԼԸ (Запарка)

13. Վոստնակերը դյուրամորս դարձնելու համար թե մանրացված վիճակում և թե խրձիկներով պետք է յենթարկել՝

ա) Սիլոսացման (մեկ ու կես - 2 ամիս) փուտերում, խրամատներում, տակառներում և այլն:

բ) Խմորման (Ֆերմենտացիայի)՝ 3—4 որ տակառներում, տաշտերում, արկղներում և այլն:

գ) Գոլորշիով խաշել (2—3 ժամ):

14. Վոստնակերի սիլոսացումը կատարվում է նույն կանոններով, ինչ և քիչ խոնավութուն պարունակող այլ բուսական նյութեր (շուր ե ավելացվում):

15. Խմորում (Ֆերմենտացիա) կատարելու համար կերը թրջում են զուլ ջրով, յուրաքանչյուր դուլ ջրին ավելացնելով մեկ տոկոս վարունգի, կաղամբի կամ պամիդորի բոնվածքի հեղուկից և կամ արգեն խմորված նույն կերի մնացորդներից: Միաժամանակ խորհուրդ է տրվում ավելացնել մղեղ, ալյուր, թեփ կամ նման այլ նյութեր: Տակառը կամ տաշտը լավ ծածկում են

և 2—3 որից հետո կերը պատրաստ է լինում, փորը անասունները ախորժակով ուտում են:

16. Վոստնակերը խաշելու համար վարվում են աճյալես, ինչպես խմորման դեպքում: Միայն այս դեպքում պրոցեսը արագ և լավ տեսելու համար կերն իր տմանով դնում են վոշ շատ տաք վառարանի կամ թոնրի մեջ (տաքությունը վոշ ավելի 60 աստիճան, Ցելսիուսի) 2—3 ժամ:

5. Կ Ե Ր Ա Կ Ր Ե Լ Ը

17. Անասուններին պետք է առաժանաբար սովորեցնել վոստնակեր ուտելուն, հատկապես ձիերին, ավելացնելով դրանից լավ ուտվող կերերին 1—3 կիլոգրամ և հասցնել կոպիտ կերի որական կերաբաժանի 50 և ավելի տոկոսին: Իսկ սովորական կոպիտ կերի բացակայության դեպքում պետք է ամբողջ որվա բաժինը տալ այդ կերից: Բացի այդ, խորհուրդ է տրվում վոստնակերին խառնել թեփ, աղ և ալյն, նաև փոփոխել այդ կերը — ծառերի մի տեսակը մյուսով փոխարինելով կամ աղալիսիների խառնուրդը վերցնելով: Անասունները ամբողջովին վոստնակերով կերակրելիս պիտք է ուժեղացնել նրանց խտրած և հյութալի կեր տալը:

19. Զորացրած վոստնակերով (մանրաց-

ված կամ խրճիկներով) կերակրելուց առաջ ավելի լավ է, ինչպես վերը հիշված է, թրջել գոլ ջրով, կամ սիլոսացնել կամ խառնել այլ կերերի հետ: Ձմեռը անասուններին դրսում կերակրելիս ավելի լավ է վոստնակերը առաջ չոր դրութիամբ: Թարմ ելավ կտրատված կերը ակտիվացնում է նաև առանց գոլ ջրով թրջելու:

19. Սիլոսացրած վոստնակերով պետք է ոգտվել համաձայն այն կանոնների, վերոնք սահմանված են սովորական սիլոսացվող կերերի համար:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0286767